

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARŠIŠ

Ljubljana, Strossmayerjeva ulica, II. drž. gimn. (Bpl.)

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petit vrste. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pošljite zanesljivo do 25. t. m. prijave naročnikov za 5. in 6. številko Zvončka

Demokratična ali nedemokratična prosvetna uprava.

Odkar so nam vzete šolske korporacije in zastopi, smo prešli od sistema demokratične šolske uprave k absolutističnemu, avtokratskemu prosvetnemu sestavu.

Ukinjene so nam bile vse posvetovalne šolske korporacije, v katerih smo imeli svoje legalne zastopnike, okrajni in višji šolski svet in usoda vse prosvete je bila izročena iz rok demokratične sestave v roke samoodločujočih poedincev, ki so postali absolutni gospodarji nad šolstvom in učiteljstvom. In tako podlago moramo smatrati za preozko, ker lahko preide v samovoljo. Le krajni šolski sveti so še ostali v svoji dosednji sestavi, da v njih in potom njih še vedno lahko rujejo gotovi elementi proti napredku in neodvisnosti šole in proti učiteljstvu ter parirajo vsako učiteljevo prosvetno izvenšolsko delo, ker isto ne prija in zmanjšuje vpliv duhovščine. Ingerenca krajnih šolskih svetov na učiteljska imenovanja je sicer odvzeta, a kaj, ko je mesto nje nastopila še kvarnejša oblika »krajevnih zaupnikov« na učiteljska imenovanja, tako da niti ne veš prav s kako tajno roko imaš pravzaprav opraviti, če kompetiraš ali če si premeščen.

Uradne učiteljske konference ne morejo delovati, da bi dajale smernice in iniciativo za napredek prosvete in šolstva, ker nimajo gnotnih sredstev, kar še potencira kvarno stran odprave gori navedenih zastopov.

S pomočjo tega se je v prosvetni upravi potencirala zgolj personalna politika, ki čisto duši in ovira delo za občini napredek. Pri prosvetni upravi pišejo le dekrete, začetek in konec so le nameščanja in premeščanja. In vendar bi bil že skrajni čas, da pride v sedmem letu nove države lahko tudi osnovnošolsko učiteljstvo že enkrat do mirnega strokovnega, poklicnega, kulturnega in prosvetnega dela. Edino gospodje profesorji so še tako srečni, da lahko mirno izvršujejo svoj poklic in se jim ni bati večnih stanovskih vznemirjanj.

Številni dopisi od naših dobrih članov in brezdvomno dobrih delavcev za nacionalno in državno konsolidacijo nam pričajo, da bo zaman vse naše prizadevanje spraviti naše članstvo do čim višje stopnje aktivnosti v kulturnem in prosvetnem delu, dokler ne bo njihovo delo našlo zaslombe in podpore pri prosvetni upravi in dokler prosvetna uprava ne bo zagotovila učiteljstvu popolno neodvisnost v službi in pri prosvetnem delu. Kot veliko oviro temu smatramo preobloženje prosvetne uprave s personalijami. Tudi z bičem se učiteljstva ne bo spravilo niti do poklicnega še manj do prosvetnega dela.

Pa naj se dobi potem še tako vestno sestavljene pregledne pole o klasifikaciji učiteljstva na tri stopnje ali pa še več, to ne bo spravilo učiteljstva v pozitivno smer. Tudi lepodoneči odloki, brez pozitivne podpore in opore s strani šolske uprave ne bodo pomagali. Dajte si uradno poročati in ugotoviti pri kolikih kulturnih, prosvetnih in nacionalnih društvih je učiteljstvo član; pri kolikih društvih je v odborih in kaka pozitivna in aktivna mesta zavzema; pri kolikih gospodarskih društvih se udeležuje; pri kolikih knjižnicah sodeluje, čitalnicah itd.; koliko izda od svojih mesečnih dohodkov samo za članarino pri nacionalnih društvih in seštejte celokupno vsoto, ki jo izda učiteljstvo za to — primerjajte jo z drugimi stanovji; dajte si poročati, koliko časopisov si vzdržuje učiteljstvo iz svojih sredstev, koliko izda za knjige za nadaljno izobrazbo; koliko svojega prostega časa porabi za društva, pri občinskem delu itd., itd. Po teh podatkih klasificirajte učiteljstvo in iščite poti, kako vse

to kulturno delo dvigniti, na vseh krajih naše domovine, ne pa da bi se skušalo le s premeščenji to doseči. S tem se le ubije še notranje šolsko delo, se odvzame notranjemu šolskemu učnemu delu vsa vrednost in se spravi v notranjost šolstva velik nered in nepotrebne notranje pretresljanje.

Umestneje bi se nam zdelo uvesti v uradne osebne popisnice gornje podatke, da homo na jasnem in da ne bo krivičnega podcenjevanja učiteljskega dela tudi izven šole.

Prvi pogoj pa je ustvariti učiteljstvu trdni pravni položaj, urediti pravne šolske in prosvetne razmere in nujno uzakonjenje šolskega zakona, da bo učiteljstvo vedelo vsaj na čem se ima gibati in na kaj se naslanjati, katere pravice ima, potem se bo lahko zahtevalo od učiteljstva, kar se je upravičeno zahtevati in kar učiteljstvo zmora na podlagi pomoči in opore, ki jo prejema od šolske uprave. S podcenjevanjem in briskiranjem učiteljstva na eni strani in le z velikimi gestami na drugi strani, se ne doseže nič!

Nujno potrebno je urediti zadeve, ki vzbujajo nezadovoljstvo med učiteljstvom in ki mu jemljejo vero v zakon in red.

Člen 152. čin. zak. določa, da se penzija odmerja z istim odlokom kakor se izvrši upokojitve. Naši upokojitve pa čakajo mesece in mesece brez akontacije in plače na svojo penzijo pri polnih službenih letih. Ureditev te zadeve je tako nujna, da bi personalna politika morala biti daleč za njo.

Po istem členu se ima izdati odlok o rodbinski pokojnini najkasneje v enem mesecu v zmislu zakona, a vdove morajo čakati po pol leta na odlok in izplačilo pripadajoče rodbinske pokojnine. Ureditev teh zadev bi nam vzbudila spoštovanje do reda in zakona.

V naši upravi vlada velik in dušič birokratizem. Če prosiš v pokoj, moraš prepisovati noč in dan dekrete in priloge, da jih napraviš do 60, vdove istotako; uradniki izgublajo nebroj časa samo na evidenci teh prilog. Uprava radi tega ni ravno najboljša. Tudi pred ureditvijo tega vprašanja ne smejo imeti personalije prednosti, kajti dobra uprava je prvi pogoj zadovoljstva med uradništvom in med državljanji.

In tako bi našli še vse polno vprašanj, ki nujno zahtevajo dela in odpravo.

Danes stoji vse učiteljstvo pod vtisom, da smo izgubili demokratično prosvetno upravo in da je zavladal v prosveti absolutistični sistem, ki daje več moči mnenju poedincev, kakor pa celoti. V mariborski oblasti se je avtokratstvo izkazalo še v toliko večji meri, da nominiranega zastopnika učiteljstva niti k posvetoivanju niso pritegnili pri zadnjih imenovanjih. Tam vladajo po razdelitvi prosvetne uprave še slabše razmere.

Dolžnost naša je paziti, da se enak sistem ne uvede tudi v šolski zakon in da se zopet vzpostavijo naša legalna zastopstva ter se uvede demokratizem mesto avtokratstva v našo prosvetno upravo, ki bo prosveto in šolstvo dvigal ne pa ubijal, v učiteljstvu pa vzbujal veselje do dela.

Nehati bo treba s personalno politiko, ki jemlje mnogo časa in kreniti k pozitivnemu delu — ustvarjanju zdravih razmer! Prosvetnim delavcem je treba kazati pozitivne smeri, dajati jim je treba opore in podpore ter ustvarjati take razmere, da bodo lahko v njih delali. V učiteljstvu je volja pokazati v bližnjih letih tudi pozitivne uspehe, če bo dobilo njegovo delo tudi razumevanje pri šolski upravi in več upoštevanja.

Protest proti vmešavanju lajikov v učiteljska imenovanja in za nujno sprejetje šolskega zakona.

V soboto 14. t. m. je imelo zborovanje »Ljubljansko učiteljsko društvo«, na katerem je prišlo tudi vprašanje učiteljskih imenovanj na razpravo.

Povdarjala se je kvamoto vpliva lajikov na učiteljska imenovanja in pristranost, ki se izvrši ravno tedaj, če se lajki vtičejo v učiteljske personalije in se upošteva preveč lokalne faktorje, ki nikdar ne vzamejo v obzir zakonitih predpisov, še manj pa, da bi se ozirali na celotne razmere in okoliščine, ki pridejo v poštev.

Enako se je povdarjala nujnost šolskega zakona, ki bi uredil splošne pravne razmere in bi učiteljstvu vrnil pravice sodelovanja pri šolski upravi, kakor jih je že imelo. S šolskim zakonom

zahteva učiteljstvo ureditev rednih razmer in uveljavljanje zahtev, ki jih je učiteljstvo že ponovno povdarjalo.

Sprejeta je bila sledeča resolucija:

Ljubljansko učiteljsko društvo stoji na stališču, da imej pri imenovanju učiteljstva poleg državne prosvetne uprave besedo edino-le v to poverjeni zastopnik stanovske organizacije UJU. Vsako drugo vmešavanje v učiteljska imenovanja odklanjamo.

Predvsem pa zahtevamo uvedbo legalnega zastopstva učiteljstva v prosvetno upravo potom novega šolskega zakona, ki naj se čimprej predloži narodni skupščini v odobrenje.

Teror duhovščine nad učiteljstvom na deželi.

Že v eni prejšnjih številkih smo pisali, kako postopa duhovščina proti učiteljstvu in šolstvu na deželi.

Župnik v A na Dolenjskem je dne 6. januarja t. l. pri večernicah napadel javno predsednika krajnega šolskega sveta, ki slučajno ni njegov pristaš, da ni hotel dati 24. in 25. decembra 1924 otrokom dopusta, ko so bile duhovne vaje; da mora podpisati zamude, ker so ljudje kaznovani; celo tako daleč se je spozabil, da je ščuval sina zoper očeta, češ, da ga daje v »Domovino« in mu predbacival »kakrašen oče, tak sin«.

Dne 15. januarja t. l. je pa župnik sporočil predsedniku krajnega šolskega sveta, da ne bo bral maše ob desetih v nedeljo toliko časa, dokler ne gre sedanji učitelj iz A, proč. Istočasno je sporočil predsedniku, naj on to sporoči županstvu in sosedni občini ter okrajnemu šolskemu svetu. Hkrati je razposlal Orle od hiše do hiše pobirati podpise proti učitelju.

Tudi proti učitelju se je župnik spozabil javno v cerkvi. Očital mu je razne uradne zadeve, ki so se vršile v šoli. Z dopisom je tožil učitelja tudi na okrajni

šolski svet zaradi zadev izven šole in v šoli.

Proti župniku je moral sodno nastopiti radi žalitev predsednik krajnega šolskega sveta in tudi učitelj, ki ga je tožil radi govora v cerkvi, radi laži, ki jih je poročal na okrajni šolski svet in radi žalitev kot uradne osebe v šoli.

Ker se taki slučaj dogajajo učiteljstvu pogosto in ker je s tem neodvisnost učiteljske službe ogrožena in vsako delo učiteljstvu onemogočeno, vprašamo šolsko oblast javno:

1. Kaj je ukrenila v zaščito učiteljske službe in neodvisnega izpolnjevanja službenih dolžnosti v tem slučaju?

2. Kaj je ukrenila proti zlorabi cerkve in poklicnih dolžnosti tega duhovnika za ščuvanje proti šolstvu in učiteljstvu?

3. Ali je šolska oblast podvela kake korake, da se bodo dobila tudi zakonita sredstva proti takim slučajem, da se bo čuvala neodvisnost šole in učiteljske službe in se bo onemogočila zloraba cerkve in bogoslužja za hujskanje proti učiteljstvu?

Energični ukrepi državne uprave proti štrajku šolskih otrok.

Kakor znano je klerikalna stranka, boljše rečeno duhovščina, vedno nahujskala ljudsko maso proti šolskim odredbam in predpisom, kadar je bila le dana prilika za to in kadar so se imele izvajati kake odredbe, ki duhovščini niso bile všeč.

Učiteljstvo je težko izvrševalo svojo službeno dolžnost, ker so demagogi vedno ščuvali ljudstvo proti šoli in učiteljstvu, so mu jemali uradno avtoriteto in ker učiteljstvo ni našlo potrebne zaslombe pri lokalnih in pri centralnih oblastvih v takih slučajih. Za šolske zamude, za druge prestopke so pokazala okrajna oblastva premalo zaslombe in energičnega postopanja in ljudje so se poljubno »puntali«, blatili in ščuvali so proti učiteljstvu v časopisju in na shodih. Učiteljstvo se je bilo eksponirati, ker često se je dogajalo, da je učiteljstvo mesto zaslombe in zaščite prešlo za svojo vneto še kako disciplinarno preiskavo, tako da si je dotičnik sam želel oditi iz kraja, krivci in demagogi nezdravih razmer so pa ostali nekaznovani in so nadaljevali svoje početje.

V tem oziru se je obrnilo sedaj na bolje in vlada je pričela varovati tudi svojo avtoriteto. To se je pokazalo v slučaju šolskega štrajka v Št. Vidu nad Ljubljano, o čemer je izdal veliki župan ljubljanske oblasti sledeče uradno poročilo:

Dne 11. februarja t. l. je bilo sklicano v Št. Vidu protestno zborovanje radi premestitve dveh učiteljic od osnovne šole v Št. Vidu.

Na tem zborovanju se je sklenilo, naj starši svojih otrok toliko časa ne pošiljajo v šolo, dokler se ne vrneta premeščeni učiteljici.

Sklenjeni štrajk se je v resnici tudi izvajal dne 12. in 13. t. m.

Uradno je ugotovljeno, da so hujskali k temu štrajku šolske otroke in starše šolskih otrok tudi župan in občinski odborniki, da so torej ti javni funkcionarji zapeljevali nerazsodne ljudi v kaznivo dejanje in na upor proti odredbi državnega oblastva, ki je premeščanje učiteljic zakonitim potom izvršilo.

Ker je tedaj župan in občinski odbor občine Št. Vid s hujskanjem in zapeljevanjem nastopil proti državnim avtoriteti in s tem izgubil zaupanje državnega oblastva, razpustil je veliki župan ljubljanske oblasti temeljem § 99. občinskega reda navedeni občinski odbor in odredil, da prevzame začasno podle občinskega odbora gerentstvo.

Starši, ki so pristali na ta štrajk in ki svojih otrok na omenjena dneva niso pustili v šolo, so bili po pristojni politični oblasti kaznovani z najvišjo denarno globo, ki je za ta prestopke določena v zakonu.

